ދަޖުޢު

ވަކިކޮށް ދިޔުމުގެ

ގަވާއިދު

ދިވެހިބަހުގެ އެކެޑަމީ

ޖަރުމު ތަރިކާށް ޚިދުމަތުގެ ގަވާއިދު

ދިވެހިރަށްގެ އަސާސީ

ލަފުޒު ވަކިކޮށް ލިޔުމުގެ ގަވާއިދު (2024)

ދެލިކޮޓީ އެކުލަވައިލުން: ދިވެހިބަހުގެ އެކަޑަމީ

އެކުލަވައިލުމުގައި ތަޖާރިބުން:

ދިވެހިބަހުގެ ގަވާއިދު ކޮމިޓީ

ސބބވ ޢައްބާސް އިބްރާހީމް

އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޝާހިދު ޙަބީބް

އަލްފާޟިލް އާދަމް ނަސީރު އިބްރާހީމް

އަލްފާޟިލާ ޒުލްފާ އިބްރާހީމް

އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު އާމިރު އަޙްމަދު

އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ފަރުމީދީދީ

އަލްފާޟިލް އަންވަރު އިބްރާހީމް

އަލްފާޟިލާ އާމިނަތު ޒާހިރު

ޕްރޫފްބެލުން:

1. މުސްތަފާ މުޙައްމަދު
2. މުޙައްމަދު ޝާހިދު ޙަބީބް
3. ޢަބްދުއްރަޙީމް ޖަމާލު ޢަބްދުލްޣަފޫރު
4. ސަލްމާ ޢަލީ
5. ޢާއިޝަތު ޒިހްނާ

މަސައްކަތް ވިޔަރެސްކުރީ: މުޙައްމަދު ނާޖިމް

ލޭއައުޓާއި ބޭރުގަނޑު ފަރުމާކުރުން: ޝިފާ އިބްރާހީމް

މި އިސްދާރުގެ ފުރަތަމަ ޗާޕު: 2024

އައި.އެސް.ބީ ނަންބަރު: 978-99915-69-60-4

ދިވެހިބަހުގެ އެކަޑަމީ
މާލެ،
ދިވެހިރާއްޖެ

އިސްބަސް

ދިވެހިބަހާ ގުޅޭ ގިނަ ބައެއްގެ ކަންބޮޑުވުންތަކެއް އެބަ ހުއްޓެވެ. ބަހުގެ ގަވާއިދުތަކަށް މީހުންގެ ސަމާލުކަން ނުލިބޭތީއެވެ. ދިވެހިބަހުން ވާހަކަދައްކާ ޖުވާނުން މަދުވަމުންދާތީއެވެ. ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން ދިވެހިބަހަށް ދޭންޖެހޭ އިސްކަން ނުދެއްވާތީއެވެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނައި ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅާންޖެހިފައި ވާ ކަންކަމެވެ.

މި ކަން މިހެން އޮތް ނަމަވެސް، ދިވެހިބަހަށް ކުރިއެރުންތަކެއް އަންނަކަން އެއީ ގަބޫލުކުރަން ޖެހޭ ހަގީގަތެކެވެ. މީގެ ތިންހަތަރު އަހަރުގެ ކުރީގެ ދިއުންތަކަށް ބަލައިލުމުން ހުސްދުން ބޫނުންތަކުގެ ލަފުޒު ދުރުކުރުމުގައި ވަކި ހަމައެއް ހިފަހައްޓާފައި ނުހުރެއެވެ. ހުސްދުންގެ ވާހަކަ ގުޅަމުގަ ވެސް ތައްކަވައިގައި ވަނީ އަދަށްވިއް އިބްރާހީމް ލަފުޒު ވަކިކޮށް ލިޔުމުގެ ގަވާއިދު ބޭނުން ކުރައްވަމުންނެވެ.

ދިވެހިބަހާއި ބެހޭގޮތުން ހިދުމަތްކުރާ ތަކުރާރު ދަރުމަވަންތަ ޖަމާޢަތުގައި ހުސްދުން ބޫނުންތަކުގެ ލަފުޒު ވަކިކޮށް ލިޔުމުގެ ގަވާއިދު ބޭނުން ކުރަމުންދާ ވަރު އަދި ވެސް ކުޑަކަމެވެ. އެހެން އެ ހުސްދުން މުރާޖަޢާކޮށް އިސްލާހު ވެސް ކުރެއްވިއެވެ.

ދިވެހިބަހާއި ބެހޭގޮތުން ހިދުމަތްކުރާ ތަކުރާރު ދަރުމަވަންތަ ޖަމާޢަތުގެ އިސްވެރިން، އެ ހުސްދުން ދިވެހިބަހުގެ އެކަޑަމީން ލަފުޒު ވަކިކޮށް ލިޔުމުގެ އުސޫލު އަލުން މުރާޖަޢާކޮށްގެން 2013 ޖުލައި 8ގައި ކުރެވުނު ޖަލްސާގައި އެ އުސޫލު ޝާއިޢުކުރައްވައި

އާންމުކޮށްވެއެވެ.

ވަރަށް ޚުލާޞާ ގޮތެއްގައި ނުކުތާތަކެއްގެ މައްޗަށް އެކުލަވައިލެއްވި މި ފޮތް ޝާއިޢުކުރެވި ބޭނުންކުރެވެމުން އަންނަތާ 10 އަހަރަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަސްވީއެވެ. އެހެންކަމުން، ދިވެހިބަހާ ގުޅޭ ވިސްނާ މީހުން އިތުރު ތަފުސީލު ބޭނުންވެގެން ސުވާލުކުރާން ފަށައިފިއެވެ. މި ފަދަ ގިނަ ސުވާލުތަކަކަށް ޖަވާބު ބޭނުންވާ، އޮއްތަކު ހުރި ސުވާލުތަކެއްކަމަށް ދިވެހިބަހުގެ އެކަށީގެނުން ވެސް ގަބޫލުކުރެވޭނެއެވެ. ވީމާ، އެ ފަދަ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ލިބޭ ފަދަ ގޮތަކަށް، ލަފުޒު ދެބައިކުރުމުގެ އުސޫލު އަލިން މުރާޖަޢާކުރަން މި އެކުލެވުނު ގަސްތުކުރީ އެ މަސައްކަތް ފަށައިގަތީއެވެ.

މިހާރު ވިދާޅުވެވުމުން ތިޔަ ގެންދަވަނީ މި ދަށުން މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއެވެ. މީގައި، މި އެކުލެވުނު ދިރާސާއެއް އެކުލަވައިލެއްވުމަށް ފަހު، ދިވެހިބަހުގެ ގަވާއިދު ކޮމިޓީއާއި އަދި ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގެންނެވި ބަހުގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ބޭފުޅުންނާ، ބަހުގެ ގަވާއިދު ދެކޮ ވިސްނުންތެރި ބަހައްޓަވާ ފަރާތް ގިނަ ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލުފުޅާއި މަޝްވަރާ އެކު އެކުލަވައިލެވުނު އުސޫލެކެވެ. ނަމަވެސް ހަމައެކަނި ކުރިން އުފެދުން ފަރާތް ގިނަ ސުވާލުތަކަށް މި ފޮތުން ޖަވާބު ލިބިވަޑައިގެންނެވޭނެކަމަށް ގަބޫލުކުރަމެވެ.

ބުނެދެކެވެ. ބަހުގެ އެއްވެސް ގަވާއިދަކީ ދުވަހަކުވެސް އިސްލާހުކުރެވޭނެ ނުކުޅެ ފަދަ ފަރާތްތަކުން އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެނައުމަށް ގެއްލުމެއް ނުވެއެވެ. އަދަދު ވެސް އެއަށް ތަރައްޤީ އަންނަނީއެވެ. މިހެންވީ ބޭނުންކުރާ ޖަމާޢަތުގެ އަދަދު ބަދަލުވާ ސަބަބުން އިތުރު ތަރައްޤީ ބޭނުންވާނެއެވެ. މިހެންވީ ކިޔުން ފުރިހަމަ ކަމަށް، ވިސްނުން ތަރައްޤީ ވާ ވަރަކަށް ސުވާލުތައް މިޔަރަދެއެވެ. މި ފަދަ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ހޯދުން ޖެހެނީއެވެ. ވީމާ، މިއީ ފޮތް އެކުލަވި ތަރައްޤީ ނުވަތަ ތަރައްޤީ އަންނަން ނުޖެހޭ އުސޫލެއްކަމަކާ އަދިވެސް ގޮތުން ނުކުރެވޭ. މި އުސޫލުން އަމަލުކުރެވުމުގައި ކުރިމަތިވާ މައްސަލަތައް ފާހަގަކޮށްލައި، އާ އިސްލާހުތަކެއް ހިމަނައިލުމަށް ބޭކަލަ ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލުފުޅުތައް އަދިވެސް މަޢުލޫމާތު ފޮރުވާ ބޭނުންވެއެވެ. ވީމާ، ފާހަގަކުރެއްވޭ ވާ ފަދަ ޚިޔާލުފުޅުތައް މި ފޮތުގައި ހިމެނިގެން ދާނެއެވެ

އެދޭ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެކެވެ.

އަޅުގަނޑު އުންމީދުކުރަނީ މިއަދު މި ޝާއިޢުކުރާ "ހަރުފު ވަކިކޮށް ލިޔުމުގެ ގަވާއިދު"ގެ ސަބަބުން ދިވެހިބަސް ހެޔޮ ގޮތުގައި ބޭނުންފުޅުކުރައްވާން ފަސޭހަފުޅުކަމެއް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭކަމަށެވެ. ހަރުފު ވަކިކުރުމުގައި މީގެ ކުރީން ކުރިމަތިވެވަޑައިގަތް ގިނަ ސުވާލުތަކަކަށް މި ފޮތުން ޖަވާބު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭކަމަށެވެ.

އަޅުގަނޑު އެދެނީ ދިވެހިބަހަށް އަބަދު ވެސް ތަރައްޤީ ލިބުމެވެ. ދިވެހިބަހާއި އަދަބަށް ކުރިއެރުމާއި ތަރައްޤީއެވެ! ދިވެހި ބަހުގެ އަބަދު ވެސް ހިމާޔަތްކުރައްވާށި ﷲގެ ރަޙްމަތާއި އިނާޔަތެއްވެ!

05 ޝަޢުބާން 1445

14 ފެބުރުއަރީ 2024

ޑރ. އަޝްރަފް ޢަބްދުއްރަޙީމް

ދިވެހިބަހުގެ އެކެޑަމީގެ ރައީސް

ތަޢާރަފު

މިއީ، ތަރުބިޔަތު ވަޒީފާ ދިނުމުގައި 2013ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މިހާއިރަށްވުރެ ޢަމަލުކުރަމުން އައި އުސޫލު، މުރާޖަޢާކުރުމަށް ފަހު ބަދަލު އިސްލާހުތަކާ އެކު އެކުލަވައިލި އެ ގަވާއިދުގެ އާ އިސްދާރުކުރެވޭ. މި ފަދަ ގަވާއިދެއް ނުވަތަ އުސޫލެއް އެންމެ ފުރަތަމަ ފަހަރަށް އެކުލަވައިލައިފައި ވަނީ 1986 އޮކްޓޫބަރު 1ވަނަ ދުވަހު ތަޢުލީމާއި ތާރީޚުން ޚިދުމަތްކުރާ ފަރާތް މަސައްކަތްތެރިންނަށް. އެއީ "ބޭސްބަސް ވަޒީފާ ދިނުން" މި ނަމުގައި އެ މަސައްކަތުގައި އޮތީ އޭގެ ބަސްކޮޅުތަކާއި ފަރާތްތަކުން އެކުލަވައިލި އުސޫލެއްކަމެވެ. މި އުސޫލު ވަނީ އަސާސީ އިޢުލާން ފަދަ ކުރިއަށް ބޭނުންކޮށްފައި ހުރީއެވެ. އަދި އެ އުސޫލު މުރާޖަޢާކުރެވިފައި އާ އާ އިސްލާހުތަކާ މަސައްކަތް ފަދަ 2005 ޖަނަވަރީ 24ވަނަ ދުވަހު ވަނީ އެ މަސައްކަތުން ކުރިއަށްގެންގޮސްފައެވެ.

ފާއިތުވި މަސައްކަތުގެ ތަޖުރިބާ ފަހު، 2011ވަނަ އަހަރު ދިވެހިބަހުގެ އެކުލަވައިލުމާއި އެއްބަސް ފަހުން ވެސް 2013ވަނަ އަހަރު ޖުލައި މަހު 8ވަނަ ދުވަހު ވެސް ވަނީ "ތަރުބިޔަތު ވަޒީފާ ދިނުމުގެ ގަވާއިދު"ގެ ނަމުގައި ކުޅަދާ ތަރައްޤީއެއް ނެރުއްވައިފައެވެ.

ދިވެހިބަހުގެ ތަރުބިޔަތު ބެލެހެއްޓޭ އަދި ބައިގެ ތަރުއީން އަހުރު ފުރަތަމަ އެހެން ކޮންމެ ބައެއްގައި ހިމެނޭ ތަރުބިޔަތު ވޭތުވި އަހަރު ގޮތެއްގައި ވަޒީފާތަކުން ދިރުމަކީ މި ހުރިހާ އުސޫލެއްގައި ވެސް ބައްސަލާކުރެވިފައިވާ އެއްޗެ ހަމައެވެ. ނަމަވެސް ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ކުރިއަށް އޮންނަ ތަރުބިޔަތުގެ ފަހަތުން އަނެއްކާ ސާބިތުން ކުރި ތަރުބިޔަތުގެ ފަހު ބައިނަލް، ގޮތަށް އަހުރުގެ ކުރި ބައިން ބަދަލު އާދެއެވެ. މި އަހަރު ބަދަލުވުން އެ ތަރުބިޔަތު ގޮވި އެއް ތަރުބިޔާ އަހާއެ ތަރުބިޔާ ލިބޭ ހާލަތްތަކުގައި އަހުރީ، އެ ދި ތަރުބިޔަތު، އެއް ތަރުބިޔަތުގެ ގޮތެއްގައި ވެއެވެ. މި ފަދަ ތަރުބިޔަތު ވަޒީފާކުރުން ޖެހޭ ހަދި ވަޒީފާތަކުން ނުވާނެ ހާލަތްތަކުގައި އާދެއެވެ. އެހެންކަމުން މި ހާލަތްތަކުގައި ހަމަތައް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމަކީ މުހިންމު ކަމެއްކަން ކަށަވަރެވެ.

މި ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާނީ މި ދެންނެވި ގޮތުގެ މައިގަނޑު ތަރުބިޔަތު

އެންމެ މިއީ މިސާލުތަކެވެ. ބައެއް ކަމުގެ އެ ހަމަޖެހުންތަކާއި ގެންގުޅެންވީ ވަޤުފުކުރުމުގައި ޝާއިޢުކުރެވޭ ގޮތުން ބެހޭ ކަމާ މި މިހާރުއާއި މިއީ ނުވިއަސް، ގަވާއިދުތަކުގައި ފުރިހަމަ އެންމެ ފަހުގެ ފޮތެވެ.

މި ގަވާއިދުގެ އާ އިސްލާހުތައް ޝާއިޢުކުރެވުނުއިރުން ޚަރުޖު ވަޤުފުކުރާ ބޭރު ގޮތުން ބަދަލުކުރުމުގައި ބަލާނީ މި ފޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވާ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތަކެވެ. ވީމާ، ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކާއި އިސްތިއުމާލުތަކާއި ދިވެހިބަހުގެ ލިޔުއްވުން ހުރި ގޮތުގައި ލިޔާން ބޭނުންވާ ހުރިހާ އެންމެން ވެސް މި އިސްލާހުގައި ވާ އުސޫލުތަކަށް ބަދަލުކުރުމާއެކު ހަގީނުކުރަމެވެ.

05 ޝައްވާލު 1445

14 އޭޕްރީލް 2024

ލަފުޒު ވަކިކޮށް ލިޔުމުގެ ގަވާއިދު

1. ނަން:

(ހ) ކާއްސަނަމާއި އާންމުނަން:

ނަމުގެ ބައިތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކާއްސަނަމާއި އާންމުނަން، ކޮންމެ ހާލަތެއްގައި ވެސް ލިޔާނީ ހުރި ލަފުޒާ ވަކިން ވަކިކޮށްފައެވެ.

މިސާލު:

#	ނަމުގެ ގިންތި	ލަފުޒު ބޭނުންކުރެވިފައިވާ މިސާލު ޖުމުލަތަކެއް
1	ކާއްސަނަން	ދުނިޔޭގައި ދިވެހިރާއްޖެ އޮތް މަޤާމަކީ ވަރަށް މުހިންމު މަޤާމެކެވެ.
2		ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީގައި ހަރަކާތުގައި މަޖިލީހާ އަދާކުރަމުންދާ ދައުރު ވަރަށް ބޮޑެވެ.
3		ކުރިން ރިސޯޓުތަކުގެ ގޮތުގައި ހިންގި ފަތުރުވެރިކަމުގެ މިއަދު ވަނީ ހުޅުވާލެވިފައެވެ.
4	އާންމުނަން	މާލޭ ފަހަރު ބޮޑާ ދެއްކިއެވެ.
5		އަލި ފޮނިފޮނި ދޯނި ގެންދާ މިސްކިތް ހާއްޖަގައި ވެސް ވަރަށް ދިޔައެވެ.
6		މަދިރި ހަމަ ނަމަ، ގެއިންގެއަށް އަރާ ބަލިމަޑުކަމާ ފެތުރުމުގެ ފުރުސަތު ބޮޑެވެ.

(ށ) އެކުވިނަން:

ދެ ލަފުޒު ނުވަތަ އެއަށް ވުރެ ގިނަ ލަފުޒު ގުޅިގެން، ވަކި މާނައެއް ދޭފަދަ ގޮތަށް ހެދިފައި ހުންނަ އެކުވިނަން ލިޔާނީ ލަފުޒުގެ އެއް ބައިއަށް ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

1. މަސްހުނި
2. ދާބިސްކުރަނޑި
3. ހުދުހިރަފާޖަރު
4. ފާރުގަސް

5. ރީނދޫމަސް
6. ޖިންޖިންކޮފެލި
7. ކަނިމާ

(ނ) އެއް ލަފުޒަށް ވުރެ ގިނަ ލަފުޒުން ހުންނަ ޚާއްޞަނަން:

އެއް ލަފުޒަށް ވުރެ ގިނަ ލަފުޒުން ނުވަތަ އިބާރާތުން ހުންނަ ޚާއްޞަނަންނަން ލިޔާނީ ޖުމުލައިގައި ލަފުޒު ވަކިކުރާން މި ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލުންނެވެ.

މިސާލު:

1. ކީރިތި ޤުރުއާނާ ބެހޭ ގައުމީ މަރުކަޒުގެ ރައީސް
2. ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ގައުމީ މަރުކަޒު
3. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމު ކުރިއެރުވާ މަރުކަޒު
4. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީސް
5. މިނިސްޓަރުގެ ނާއިބު
6. ބޮޑުތަކުރުފާނުގެ ހަނދާނީ މަރުކަޒު

(ރ) މީހުންނަށް ނުވަތަ ތަންތަނަށް އަރަބިބަހުން ކިޔާ ޚާއްޞަ ނަންނަން:

މި ފަދަ ނަންނަން ލިޔާނީ އަރަބި ލަފުޒުގެ ހެދުން ބައި ނުވާ ގޮތަށެވެ. އެ ފަދަ ނަންނަން ލިޔާނީ ކިޔާ ގޮތަށް އަންނަނިވި މިސާލުތަކުގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީންނެވެ.

މިސާލު:

1. ކުއްލިއްޔަތުއްދިރާސާތިލްއިސްލާމިއްޔާ
2. މަސްޖިދު މަލިކު ސަލްމާން
3. މަސްޖިދުއްސުލްޠާން ޙަސަން އިއްޒުއްދީން
4. އައްސުލްޠާނުލްޣާޒީ މުޙައްމަދު ތަކުރުފާނުލްއަޢުޡަމް
5. ޢަބްދުއްރަޙްމާން ޙަސަން
6. މުޙައްމަދު އަރުޝަދު ޚާން
7. ޢަބްދުލްޖަލީލު އަޙްމަދު ޙަސަން

(ޅ) ސިފަނަން (ނަންއިތުރުގެނަން):

ހުރިހައި ނަމެއް ވެސް ލިޔާ ފަދައިން ސިފަނަން ވެސް ލިޔާނީ މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ކުރީ ތަކުރު ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ.

މިސާލު:

1. ދިވެހިރާއްޖޭގެ **މިނިވަންކަން** ގެއްލިދާނެ އެއްވެސް ކަމެއް ހަމަ އެކަކު ވެސް ކޮށްގެނެއް ނުވާނެއެވެ.
2. އެ މަސައްކަތުގައި ވެސް އޭނާގެ **ހުނަރުވެރިކަން** އަޅުގަނޑަށް ފެނުނެވެ.
3. އެ ރަށު ކަނޑުގެ **ހަރުދަނާކަން** ނިކަން ދެކެބަލާށެވެ!
4. މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމުގައި **ވިސްނުންތެރިކަން** އިސްތިޢުމާލުކުރަންޖެހެއެވެ.

(ކ) އިސްތިޢާރާގެ ނަން:

އިސްތިޢާރާގެ ނަން ލިޔާނީ، ކުރީ ތަކުރު ވަކިން ދުރުކޮށްފައެވެ. އަދި އެ އަކުރުގެ ފަހަތުން އަންނަ ތަކުރު ވެސް ލިޔާނީ ތަކުރު ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ.

މިސާލު:

1. **ތިޔަ** ޝާއިރާގެ އަސްލުގެން ވެސް ދިވެހިބަހަށް ވަރަށް މޮޅެވެ.
2. އޭނާއާ ދެން **އެ** ވާހަކަ އިތުރަށް ނުދައްކާށެވެ!
3. **މި** ފޮތަކީ ވަރަށް މޮޅު ފޮތެކެވެ.
4. **މި** އޮފީހުގެ މުވައްޒަފުން ވަރަށް ދުރާލިފައެވެ.
5. **އެ** ތަކެތި ހޯދުން **އެ** ތަންތަނަށް ދާނުކަމެއް ނެތެވެ.

އިތުރު އޮޅުންފިލުވައިދިނުމެއް:

އެ ތަކެތި، އެ މަނިކުފާނު، އެ މީހުން، މި ތަންތަން، މި އެއްޗެހި، މި ފަދަ ޢިބާރާތްތަކުގައި އެ އާ "އެ" މި އަކުރަކީ ކުރިން ދެއްކި ވާހަކަތަކަށް އިސްތިޢާރާތަކެއް ނިޝާނު ބޭނުމަށް ބަދަލުގައި ބޭނުންކުރާ އަކުރުތަކެވެ. އިސްމު ބަދަލުކުރާތީ ވާ ފަދައިން "އެބައިމީހުން" މި ބަދަލުނަމަކީ އެ+ބައި+މީހުން މި ޖިންސް އެކަ އެކުވެގެން އުފެދިފައިވާ ވަކި

ޚަރުފެކެވެ. އެހެންކަމުން "އެބައިމީހުން" މި ޚަރުފުގެ އަދި ބައިތައް ލިޔުނު ޚަރުފާ ވަކިންކޮށް ގުޅިފައިވެއެވެ. "އެކަ" އަދި "ޚަރުފެއްގައި އެކުލެވޭ ބައިތަކުގެ ތެރެއިން މާނައެއް ދޭހަވާ، އިތުރަށް ބައިނުކުރެވޭ އެންމެ ކުޑަ ބައި" (morpheme)ކަމަށް ތަޢުރީފުގައި ވެއެވެ.

(ށ) ގިނަކުރުމުގެ ގޮތުން ބަދަލުކުރާ ޚަރުފުތައް:

ޚަރުފެއް ބަދަލުކުރުމުގައި ނުވަތަ ފެންކުރުމުގައި ގިނަކުރުމުގެ ގޮތުން ދިވެހިބަހުގައި ކުރާ ކަމެކެވެ. މި ގޮތުގެ މަތިން ބަދަލުކުރުމުގެ ދެ ޚަރުފު ލިޔުނު މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ވަކިންކޮށް ގުޅިފައިވެއެވެ.

މިސާލު:

1. **އަތޮޅުއަތޮޅުގެ** ވެރިންނާއި **ރަށްރަށުގެ** ކަތީބުންނަށް ވަރަށް ހިދުމަތްތެރި ބަހެކެވެ.
2. ގޯތި ތެރޭގައި މާ ފަދަ **ގަސްގަސް** އިންދުމަކީ ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެކެވެ.

(ނ) ހަމަބަސް:

ހަމަބަސް ކިޔަނީ ނަމެއްގެ ފަހަތަށް ފުރަ ހަމަކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންކުރާ އެ ޚަރުފުގެ ވަޒަނަށް ހުންނަ އެހެން އެކަތައް އިތުރުކުރެވޭ ފަދަ ހަމަކުރުމަށް ހުންނަ ޚަރުފުތަކެވެ. ޚަރުފުކަމަށް މި ބައި އިތުރުކުރުމުން އައީ އެއް ޚަރުފަކަށް ވެފައި އޮންނާނީ މި ފަދަ ދެ ޚަރުފު ވެސް ލިޔުނު މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ވަކިންކޮށް ގުޅިފައިވެއެވެ.

މިސާލު:

1. **ތަނެއްދަރެއް** ނުބަލައި ކަންކަމަށް ފުދައިގެ ނާރާށެވެ!
2. މާލެ ވަޒީރުންނާއި **ރަށްރަށު ފަހުގެ** ބާވަތްތައް ރަނގަޅަށް ދަނޑަށް ބަހައްޓެވެ.
3. ހަރަދުވި މަސްވެރިންނާއި މަސްވެރިކަމުގެ **ހާލުހާލު** ހުންނަ، އަދި ކަނޑުގެ **އާރާމު** ރަނގަޅަށް ދަނޑަށް ބަހައްޓެވެ.
4. އާދޭސް އެއްވެސް **ގޮތްއެއްތަކެއް** ވެސް ނުލިބެއްޖެއްވެ؟
5. ގޮތްތެރިން އެއްވެސް **އަޅުއެއްބަޅު** މިކަމަށް ނިވައެވެ.

(ވ) ކަމުގެނަން (މަސްދަރު):

ނަމުގެ އެހެން ބައިތަކާ އެއް ފަދައިން ކަމުގެނަން، ނުވަތަ މަސްދަރު ވެސް ދިވެހި ކުރީ ޖަމުޢާ ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ.

މިސާލު:

އާނާގެ ދިރުން އެހައި ރީއްޗެއް ނޫންނެވެ.

އެއީ ހިނގުން ހަލުވި މީހެކެވެ.

އަހަރެން ބުނި ބުނުން އަނބުރައި ގެނެސްދީމެވެ.

2. ކަން:

(ހ) ކަމުގެ އެކި ޒަމާންތައް:

ކަން ކޮށްފި ޒަމާނެއްގައި އޮތް ނަމަވެސް ދިވެހި ކުރީ ޖަމުޢާ ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ.

#		ޒަމާން	މިސާލު ޖުމުލަ
1	ބުނުން	ބުނި (ނިމިނިމުނުކަން)	އާނާ އެހެން ބުންޏެވެ.
2			އާނާ އެ ވާހަކަ ބުނި އިރު އަހަރެން ހުރީމެވެ.
3	ދިޔުން	ހިނގައްޖެ (ނިމުނުކަން)	ދަންމަހަކު އާނާ ހިނގައްޖެކަމަށް ވެއެވެ.
4			އަހަރެން އައި އިރު އާނާ ހިނގައްޖެއެވެ.
5	ހިނގުން	ހިނގާ (ވާކަން/އަމުރު)	މަގުމަތީގައި ހިނގާ އިރު ހިނގާން ވާނީ ދުއްވާ އެއްޗިއްސަށް ބަލައިގެންނެވެ.
6			މަގުމައްޗަށް ނުނިކުމެ 30 މިނެޓް ވަންދެން ގޭތެރޭގައި ހިނގާށެވެ!

7	އޮއްސުން	އޮއްސުނީ (ވޭތުވެދިޔަކަން)	މިރޭ މިހާރު ހަނދު ވެސް އޮއްސުނީއެވެ.
8			މިހާރު އިރު އޮއްސުނީއެވެ.
9	އައުން	އަންނާނެ (ވާނެކަން)	އާސާ މިއަދު އަންނާނެ ވާހަކަ ބުންޏެވެ.
10			ބައްޕަ މާދަމާ ރަށަށް އަންނާނެއެވެ.
11	ދިއުން	ނަމަވުން	ދޫރުސްކު ބުނި ނަމަ، އާސާ ދިޔައީސް ނޫންނެއްތެވެ!
12			އާސާ ދިޔަ ނަމަ، އަހަރެން ވެސް ދިޔައީމުއެވެ.

(ނ) އުނިކަން:

ލަފުޒެއްގެ ފަހަތަށް އިތުރުކޮށްގެން ލަފުޒެއް އުފެއްދުމަށް ބަކައި ބޭނުންކުރާ ވުން، ލުން، ކުރުން، ވެރުން، ފަދަ އަކަތަކަށް ހިނގާ އުނިކަމެވެ. މި ބާވަތުގެ އަކަތަކަށް ލިޔާނީ މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ލަފުޒާ ވަކިކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

މަސްދަރު (ކަމުގެނަން)	ކަން	ލަފުޒުގެ ފަހަތަށް "އުނިކަން" އިތުރުކޮށްގެން އުފެދިފައި ހުންނަ ލަފުޒު ލިޔާނެ ގޮތް
ފެންވުރުން	ފެންވަރާ	މަދުވެގެން ދުވާލަކު އެއް ފަހަރު ފެންވަރާ މީހުން އުޅެއެވެ. ފެންވުރުން އަދި ރަނގަޅު ކަމެކެވެ.
	ފެންވަރައިފި	އާސާ މިއަދު ތިން ފަހަރު ފެންވަރައިފިއެވެ.
ވުޟޫކުރުން	ވުޟޫކުރާ	ވުޟޫކުރުން އަކީ ނަމާދުގެ ޝަރުތެއްކަމެވެ. ވުޟޫކުރާ ނަމަ، ސާފުތާހިރުކަމާ މަގުފަހިވާނެއެވެ.
	ވުޟޫކުރު	ދުޢާކުރުމުގެ ކުރިން ފުރަތަމަ ވުޟޫކުރާށެވެ!

ޝަހީދުވުން	ޝަހީދުވާ	މާތް اللهގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކޮށް ޝަހީދުވުން އެއީ ވަރަށް މަތިވެރި ނިޢުމަތެކެވެ. ޝަހީދުވާ މީހުންނަކީ މަރުވެފައިވާ ބައެއް ނޫނެވެ.
	ޝަހީދުވި	އެ ހަނގުރާމައިގައި ގިނަ ބަޔަކު ޝަހީދުވިއެވެ.
ވާޖިބުވުން	ވާޖިބުވާނީ	ކޮންމެ އިންތިޚާބެއްގައި ވޯޓް ވާޖިބުވުން އެއީ ކޮންމެ ރައްޔިތެއްގެ ޒިންމާއެކެވެ. ވާޖިބުވާނީ އެ މީހަކަށް ފުރުނު މީހަކަށެވެ.
	ވާޖިބުވި	މި އަހަރު ފުރުދު ވޯޓް ވާޖިބުވިއެވެ.

މި ދެންނެވި ފަދަ ހަރުފުތަކުގެ ނަފީކުރާ ހާލަތުގައި ފަދަ ނަފީގެ ނުނުއް އިތުރުކުރަމުން އެ ހަރުފު ލިޔުމުން ހަރުފާ ވަކިކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

#	ނަފީނުކޮށް އޮތް މިސާލު		ނަފީކޮށްފައި އޮތް މިސާލު	
	މަސްދަރު	ޖުމުލަ	މަސްދަރު	ޖުމުލަ
1	ފެންވެރުން	ފެންވެރުމަކީ ސާފުތާހިރުކަމެކެވެ.	ފެންނުވެރުން	އަދި މި ދުވަސް ފެންނުވެރެގެންނެވެ.
2	ނަމާދުކުރުން	ނަމާދުކުރުމަކީ އެންމެ މުހިންމު އަޅުކަމެކެވެ.	ނަމާދުނުކުރުން	ނަމާދުނުކޮށް ހުންނާކަށް ނުވާނެއެވެ.
3	ވުޟޫކުރުން	ވުޟޫކުރަންވާނީ ޠާހިރު ފެނުންނެވެ.	ވުޟޫނުކުރުން	ވުޟޫނުކޮށް ނަމާދު ބަލައެއް ނުގަންނަވާނެއެވެ.
4	ދުޢާކުރުން	ދުޢާކުރުމަކީ އަޅުކަމެކެވެ.	ދުޢާނުކުރުން	ދުޢާނުކުރުމަކީ ބޮޑާކަން ދުރަގާ ކަމެކެވެ.

މި ފަދަ ލަފުޒުތައް ނަފީކުރުމަށް ބަކައި، އާންމުކުރުމުގެ އަކުރުކަމަށް ވާ "އުއް/ އަޔި" މިއިން އަކުރެއް ލަފުޒުގެ ދެތަން ވަދުވައި އޭގެ ފަހަތުން ނަފީގެ ނޫނު ވަނަސް އެ ލަފުޒު ލިޔާނީ ލަފުޒާ ވަކިކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

އޭނާ އަދި ގޮސްއެއްނުވަރެއެވެ.

އަދި އޭނާ ނަމާދެއްނުކުރެއެވެ.

އޭނާ އަދި ވުޟޫއެއްނުކުރެއެވެ.

ޒިކުރުތަސްބީހަ ކިޔައިގެން މީނާ ދުޢާއެއްނުކުރެއެވެ.

(ނ) ތަކުރާރުކުރާ ކަންއިޝުރު:

ކަމެއް ތަކުރާރުކުރާކަން އުފެއްދައިފައި ހުންނަ ކަންއިޝުރު ލިޔާނީ ވަކިކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

1. **<u>ކައިކައި</u>** ބަނޑު ބޮޑެއްސެވެ.
2. އެ ވާހަކަ **<u>އިވިއިވި</u>** އެއްގޮސްވެއްޖެއެވެ.
3. އަހަރެން **<u>ބުނުބުނު</u>** ވަރުބަލިވެއްޖެއެވެ.
4. އެ މަންޖެ **<u>ރޮއިރޮއި</u>** ހަލާކުވެއްޖެއެވެ.

3. ނަންއިތުރު:

(ހ) އާންމު ހަމަ:

އާންމު ގޮތެއްގައި ޖުމުލަތަކުގައި އަންނަ ކޮންމެ ނަންއިތުރެއް ވެސް ލިޔާނީ މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން އެއް ލަފުޒު އަނެއް ލަފުޒާ ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ.

މިސާލު:

މިއީ ރީތި، ނަލަ، ހިތްގައިމު ހަވީރެކެވެ.

މުހައްމަދަކީ ކުރަދާނަ، މުރާލި، އަދި ހިތްހެޔޮ، މަޖާ މިޒާޖެއްގެ މީހެކެވެ.

ނުބައި، ނުލަފާ، މަކަރުވެރި މީހުން ވެސް އުޅެއެވެ.

(ށ) ތަކުރާރުކުރާ ނަންއިތުރު:

ތަކުރާރުކޮށްގެން ހުންނަ ނަންއިތުރު ލިޔާނީ ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

އެއީ ރީތިރީތި ހިތްގައިމު ކުޑަކުޑަ ކޮތަރެއްކެވެ.

ޖާރާއަކީ ވަރަށް ދޮންދޮން، ފެހިފެހި ކުއްޖެކެވެ.

(ނ) ލަފުޒަކާއި އެ ލަފުޒެއްގެ އިތުރު ލަފުޒު އެކުވެގެން އުފެދިފައި ހުންނަ ލަފުޒު:

ލަފުޒަކާއި އެ ލަފުޒެއްގެ އިތުރު ލަފުޒު އެކުވެގެން އުފެދިފައި ހުންނަ ލަފުޒު ލިޔާނީ، މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން އެ ދެ ލަފުޒު ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

1. އެ ތަނުގައި ވަނުވާ ގޮތެއް ބަޔާންވާނެއެވެ.
2. އޭނާ އުދޭނޫދޭ ގޮތް ބަލައްޓާވެ.
3. ބިރުން އޭނާއަށް ހެދޭނެހެދޭއެއް ނޭނގުނެވެ.
4. އަހަރެންގެ މަސައްކަތަކީ ހަމަ އެކަނި ހިނގާބިނގާ ގޮސް ބަލައިލުމެވެ.
5. މީހުން ގިނަކަމުން ދުވުނުދުވި ތަނެއް ނުނިކުމެވެ.

ލަފުޒަކާއި އެ ލަފުޒުގެ އިދިކޮޅު މާނައެއް ދޭހަވާ ލަފުޒެއް ގުޅުވައިގެން އުފެދިފައި ނުވަތަ އުފައްދައިފައި ހުންނަ ލަފުޒު ލިޔާނީ މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

ހ. އިރުހުޅަނގު

ށ. ފިނިހޫނު

ނ. ދޮންކަޅު

ރ. ކުޑިބޮޑު

4. ކަންއިތުރު:

ކަންއިތުރު އުފެއްދުމަށް ބަކައި ލަފުޒެއްގެ ފަހަތުން އިތުރުކުރެވޭ މުން، ގެން، ފައި، ކޮށް މި ފަދަ އަކަތައް ލިޔާނީ ކުރީ ލަފުޒާ ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ. ނަމަވެސް ކަންއިތުރުއެއްގެ ގޮތުގައި އިބާރާތެއް ބޭނުންކުރާ ނަމަ، އިބާރާތުގައި ހިމެނޭ ލަފުޒުތައް ލިޔާނީ ޖުމުލައިގައި ލަފުޒު ވަކިކުރުން މި ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހަމަތަކާ އެއް ގޮތް ވާ ގޮތުގެ މަތީންނެވެ.

މިސާލު:

1. ޤުރުއާން ކިޔަވާން ވާނީ **ރީތިކޮށް** ލަސްލަހުންނެވެ.
2. ހިނގަ**މުން** ވެސް ދުވުން ހެޔޮ އެއްޗެހި ކިޔާނެއެވެ.
3. މީހުން ވާހަކަދައްކާ އިރު، ސަމާލު**ވެގެން** އަޑުއަހާން ޖެހޭނެވެ!
4. އޭނާ ދުވެފައި އައީ **ބާރަށް** އަންނާން ވެގެންނެވެ.
5. ރީތިކޮށް **ބަސްއަހައިގެން** އިންނާށެވެ!

5. ވިޔަހަކުރާއި ހިސާބު އަދަދު:

(ހ) މިންވަރު ބަޔާންކުރާ އަދަދު:

ވިޔަހަކުރުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ މިންވަރެއް ބަޔާންކުރުމުގެ ގޮތުން ހިސާބުގެ އަދަދުތައް ހަރުފުން ލިޔުނަސް ވިޔަހަކުރުން ލިޔުނަސް ލިޔާނީ މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ކޮންމެ އަދަދެއް ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ.

މިސާލު:

1. ތޭރަ ކިލޯ، ސަތޭކަ ރުފިޔާ، ސައްބީސް ކިލޯ، ފަސް ސަތޭކަ ރުފިޔާ
2. 13 ކިލޯ، 100 ރުފިޔާ، 26 ކިލޯ، 500 ރުފިޔާ

(ށ) ހިސާބު އަދަދު ހަރުފުން ލިޔުން:

ހިސާބު އަދަދު ހަރުފުން ލިޔާ ނަމަ ލިޔާނީ ކޮންމެ އަދަދެއް ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ.

މިސާލު:

1. ދިހަ ލައްކަ ފަންސާސް ހަތް ހާސް އެއް ސަތޭކަ ފަންސާސް ނުވަ ރުފިޔާ
2. ފަންސާސް ހަތް ހާސް ނުވަ ސަތޭކަ ސާޅީސް ފޮތަރު
3. ނަވާރަ ހާސް ހަތް ސަތޭކަ ސަތްތަވަންނަ ރުފިޔާ ހައްޓި ލާރި
4. ހާހާ ނުވަ ސަތޭކަ އެކާނަވައްވަން އަހަރު

(ނ) ތަރުތީބާއި ވަނަ ބަޔާންކުރުން:

ތަރުތީބެއް ނުވަތަ ވަނަ ބަޔާންކުރުމަށް ބަލައި އަދަދުތަކުގެ ފަހަތުން "ވަނަ" މި ލަފުޒު އަންނަ ހާލަތުގައި އެ ދެ ލަފުޒު މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ. މާނައިން އަދަދު ލިޔެފައި އޮތަސް ނުވަތަ ވިޔަހަކުރުން ފަހަރެއް އޮތަސް ބަދަލެއް ނުވެއެވެ.

މިސާލު:

1. ތިންވަނައަށް ދިޔަ ފަރާތްތަކަށް ވެސް އިނާމު ލިބޭނެއެވެ.

2. ލިސްޓުގެ ފަސްވަނައިގައި އޮތީ ދިރާ ކުރަބެވެ.

3. ދުނިޔޭގެ ނިސްބަތުން ބަލާ އިރު ދުޅަހެޔޮކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖެ މިހާރު އޮތީ 155ވަނައިގައެވެ.

4. އެންމެ ގަދަ 10ވަނައިގެ ތެރޭގައި އެ ކުއްޖާ ހިމެނެއެވެ.

6. އަދަދު

ދިވެހިބަހުގެ ގަވާއިދުގައި ހިމެނޭ އަދަދުގެ ތެރޭގައި ލަފުޒަކާ އެކުވެ ބަދަލު އަންނަ އަދަދާއި، އެއްވެސް ގޮތެއްގައި ބަދަލު ނާންނަ އަދަދު ހުރެއެވެ. އޭގެ ވަކި އަދަދާއި ނުވަކި އަދަދެވެ.

(ހ) ވަކި އަދަދު:

ބައެއް އަދަދަކީ އެ ލަފުޒުގެ ކުރިއަށް ނުވަތަ ފަހަތުން އަންނަ ލަފުޒެއްގެ ސަބަބުން ބައެއް ފަހަރު ލަފުޒުގެ އަސްލަށް ބަދަލު އަންނަ ލަފުޒުތަކެކެވެ. މި ފަދަ ލަފުޒުގެ އަސްލަށް ބަދަލު އަންނަ ގޮތަށްގެއްލުމާއި ބަދަލު ނާންނަ ގޮތަށްގައި ވެސް ލިޔާނީ މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ވަކިންކޮށް ގެނެވިދާނެއެވެ. ވަކި އަދަދާ ކިޔަނީ މި ބާވަތުގެ އަދަދުތަކަށެވެ.

އަދަދު	ވަކި އަދަދު ޖުމުލަތަކުގައި ބޭނުންކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ މިސާލު	
	ލަފުޒަށް ބަދަލު އަންނަ ގޮތަށް	ލަފުޒަށް ބަދަލު ނާންނަ ގޮތަށް
އަށް	ޖޯޑު ހިއްސާ ވާނީ ޖޯޑަކު ބަހައިގެންނެވެ.	އަލި ގެއަކު ހިނގައްޖައެވެ.
	މުބާރާތަކަށް އަރައްގަނެވެ!	ހަސަނާތަކަށް ދޫނުވެ!
އިން	އަހަރެންގެ ގެދުވެން ކުޑަ ހިނގައްޖެއެވެ.	ގެއިން ބޭރަށް ނުދާނެވެ.
	މުވައްޒަފުން އެކުން ޖަހާނީ ގަވާއިދާ އެއް ގޮތަށެވެ.	ކޮޅުބައިން ރީތިކޮށް ލިޔުއްވެ.
އާ	މުބާރާތާ އެކު ދިޔައީއެވެ.	ގެއާ ހަމައަށެވެ.
	ގަވާއިދާ ހިލާފުނުވާށެވެ!	ހަސަނާއާ ދުރު ވިސްނާށެވެ!

އާއި	**މަންމަފުޅާއި** ބައްޕަގެ ބަސް އަހަން ވާނެއެވެ.	**ޢަލީއާއި** އާމިނަތު މިހާރު އުޅެނީ މާލޭގައެވެ.
	މިނިސްޓްރީތަކާއި އޮފީސްތަކަށް ޒިޔާރަތްކުރާށެވެ!	**ޢީސާއާއި** ހަލީމާ އެބަ އާދެއެވެ.
އެއް	އީދު **ހެދުމެއް** ގަނެދޭނަމެވެ.	**ވަޅިއެއް** ކަނޑަހައިފިއެވެ.
	މަހެއް ނުދޭނަމެވެ.	އަދި **ހުއްދައެއް** ނުދެއެވެ.
އެވެ	ހުރިހައި ކުދިން **އަންނާނެވެ.**	އެ ގެއަށް ދިޔައީ **ޢަލީއެވެ.**
	އާސާ **ހުއްޓުނެވެ.**	އަދި އާސާ **އަންނާނެއެވެ.**
އަކީ	**ކަނޑުމަހަކީ** ހަށިގަނޑަށް ފައިދާ ހުރި އެއްޗެކެވެ.	މި **ގެއަކީ** އަލީގެ ގެއެވެ.
	ގާފަރަކީ ބޮޑު އާބާދީއެއް އޮންނަ ރަށެކެވެ.	**ކުޅިވަރަކީ** ރީތި ކަމެކެވެ.
އަކު	**މަހަކު** ކަނބޮއް ނިކުމެވެ.	މި **ގެއަކު** ދަރޮއް ނެތެވެ.
	މީހަކު ނާދެއެވެ.	އާދަ **ދަންވަރަކު** އަތުވެއްޖެއެވެ.
އީ	އެ **ދުވަހީ** ހަނދާނުން ފުހެވިގެން ނުދާނެ ދުވަހެކެވެ.	އެ **ގެއީ** ވަރަށް ރީތި ގެއެކެވެ.
	އެންމެންނީ އެއް ގޮތަކަށް ބަރާބަރު ބައެއް ނޫނެވެ.	**ދެވަނައީ** ވެސް ރަނގަޅު ވަނައެކެވެ.

(ނ) ނުގުޅޭ އަކުރު:

އަކުރުގެ ކުރިއަށް އަންނަ ޙަރަކާތުގެ ވަރު އަކުރަށް ގެނެވޭ ބަދަލުތަކުގެ ސަބަބުން ވިޔަސް ނުވަތަ އެހެން ސަބަބަކާ ހުރެ ވެސް ޙަރަކާތުގެ އަސަރުން ބަދަލު ނާންނަ އަކުރު ހުރުފެވެ. މި ފަދަ އަކުރުތަކެއް ކޮންމެ ޙަރަކާތެއްގައި ވެސް ލިޔާނީ ޙަރުފާ ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ. މި ފަދަ އަކުރުތަކަށް ކިޔަނީ ނުގުޅޭ އަކުރެވެ.

މިސާލު:

އަކުރު	ނުލަހި ދުރުކޮށްފައި އޮންނަ އަކުރު ޖުމުލައިގައި ބޭނުންކޮށްފައި
ނަމަވެސް	އެ ފޮތް ބަލައިލާން ބޭނުންވީ. ނަމަވެސް މާ އަގު ބޮޑެވެ.
އެހެންނަމަވެސް	ފައިސާ ލިބެއްޖެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ތަކެތި ގަންނާކަށް ނުލިބުނެވެ.
ނަމަ	އަހަރެންގާތު ބުނި ނަމަ، އެ ކަން ކޮށްދިނީމުހެވެ.
ވެސް	ކޮންމެ ސަބަބަކާ ހުރެ ވެސް އެ ކަން ކުރަންޖެހެއެވެ.
ތަކަ	ދޮންވެލި ބިމުގައި ޖެއްސުވީ ކޮން ތަކަ ނަސީބެއްތޯއެވެ!
އޭކު	އާނާއާ އޭކު ދާނަމެވެ.
އެކަމަކު	އެ ފިހާރައިގައި ތަކެތި އަގުހެޔޮ. އެކަމަކު ފެންވަރު ދަށެވެ.
ދެންފަހެ	ދެންފަހެ، ސަލާމާއި ބަރަކާތްތަކާއި އިތުރު އެކަލާނގެ ފާޑަށް މިއުރުޖު އަރައިވަޑައިގެން ރޭގައި...........
ތަކާ	ކަލޭއަށް ތަކާ އަޅާ ނިވެނިހެއްތޯއެވެ؟
ކަހަލަ	ތިހާ ކަހަލަ ވާހަކަ ނުދައްކާށެވެ!
ދަންނަވާ	ދަންނަވާ، ޒިޔާރަތުގައި ހުރުން އެއީ ހަރިގަނޑެން ކުޑަ ކަމެކެވެ.
ބަކައި	ޖައްމަށް ބަކައި އަހަރެންގެ ކުރިމަތިން ޒުރުބަނޑޯން ވެސް ބައްޓާރުވެ.
އަދިވެސް	ހަސަން އަދިވެސް ނާދެއެވެ.
މާތޮރަ	މާތޮރަ، ޤުރުއާން ކިޔަވާނީ ބަރާބަރަށްކުރާށެވެ.
އަދި	އޭރު ހިތްގައިމު ރަނގަޅެވެ. އަދި އެއް ފަހަރު އެ ރަށަށް ދަތުރުވުން ނަމަވެއެވެ.
އިތު	އަހަރެން އެ ތަނަށް ދިޔައީ އިތު، އާނގާ އަހުސް އިނދެވެ.
ދެން	ފުރަތަމަ ހަނޑުކާލާ ދެމުވާހާވެ! ދެން، ކަމަށާ ތުއްރަތް އަވަހަށް ފުނޑާއި ފުން ހުއްޓުވާލާށެވެ!
ނުވަތަ	ގަލަމެއް ނުވަތަ ފަންސުރެއް ނަމަވެސް ދޭބާށެވެ!

ނޫނީ	މުހައްމަދު ނޫނީ ބުރަކަށް މަސައްކަތްކުރާ މީހަކު ނޫނެވެ.
ނުން	މި ނުން އެހެން ގޮތަކަށް ބުނެބަލާށެވެ!
ހެން	ދޫނި ހެން، އަހަރެމެންނަށް ވެސް އުދުހެވޭނަމައެވެ!
ކީއްވެއި	ރިޔާޒް ކީއްވެއި ވަކި ހާއްސަ އެހެން ކަމެއް އޭނާގެ އަބަ ހިތިހެއްތޯ؟
މެނުވީ	الله މެނުވީ ބަރުޙައްގުވެގެން އަޅުކަންކުރެވޭ އެހެން އިލާހަކު ނޫނެވެ.

(ނ) ޖަމުޢުކުރުމުގެ އަކުރު:

ޖަމުޢުކުރުމުގެ ގޮތުން ނަންތަކުގެ ފަހަތުގައި އިތުރުކުރާ ތައް، މެން، ފަރާތް، މި ފަދަ އަކުރުތައް ކިޔައި ހަރަކާތްތެރިކޮށްފައި ވެސް ހުރިހާ ކޮޅަކަށް ވަކިންނުލިޔެ ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

ދޯނިތައް، ގަސްތައް، ކުދިންތައް

ބޭބެފަރާތު، ދޮންބިފަރާތު، އާދިފަރާތު

ދައްތަމެން، މަންމަމެން، ބައްޕަމެން

(ރ) ސުވާލުގެ އަކުރު:

ޖުމުލައިގެ ފަރާތުން ގެންނަ، ހޯ، ހެއްޔޭ، ތަ، ތޯ ފަދަ ސުވާލުގެ އަކުރުތައް ހިމެނޭ މިސާލުގައި މި ފަދައިން ކިޔަ ބަހާއި ވަކިންނުލިޔެ ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

ބޮނި ކިހާހޯ؟

އާނާ އަސްނާނާހެއްޔޯ؟

މުހައްމަދު ކިޔަނީއެތަ؟

ހުލާކާ ކިޔަނީއެތޯ؟

(ހ) ނަފީގެ އަކުރު:

ނަފީގެ އަކުރުތަކުގެ ގޮތުގައި ދިވެހިބަހުގައި ބޭނުންކުރާ، ނަ، ނު، ނޮ، ނޯ، ނާ، ނޫ، ނީ، ބަދު، ބޭ، ޣާ، އަ، ޣައިރު މި ފަދަ ލަފުޒުތަކެއް ލިޔާނީ ވިދިގެން އޮންނަ ލަފުޒާ ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

ލަފުޒުގެ ގިންތި	ނަފީނުކޮށް	ނަފީކޮށްފައި
ކަމެއް ކުރުމުގެ ނަން ނުވަތަ މަސްދަރު	ހަދާން	ނަހަދާން/ ނުހަދާން
	ދުވުން	ނުދުވުން
	އޮންނާން	ނުއޮންނާން / ނޯންނާން
	އިންނާން	ނިއިންނާން/ ނީންނާން
	ހިނގައްޖެ	ނުދޭ
	އައި	ނާދޭ
ނަން	ދުއާ	ބަދުދުއާ
	އުކަޅާނަ	ނުއުކަޅާނަ/ ނޫކަޅާނަ
	ކިއްސަތު	ނުކިއްސަތު
	ނަސީބު	ބަދުނަސީބު
	ތަހުޒީބު	ނާތަހުޒީބު
	އިންސާފު	ބޭއިންސާފު/ ނާއިންސާފު
ނަންއިތުރު	ބާއްޖަވެރި	އަބާއްޖަވެރި
	އިންސާނީ	ޣާއިންސާނީ
	ޙަލާ	ނުޙަލާ

(ނ) ނިސްބަތުގެ ނުވަތަ މިލްކުވެރިކަމުގެ އަކުރު:

އެއްޗަކަށް ނިސްބަތްކުރުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ އެއްޗެއްގެ މިލްކުވެރިކަން ދޭހަކޮށް ދިނުމުގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރާ އަކުރުކަމުގައި ވާ "ގެ" ލިޔާނީ، މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ކުރީ ޙަރުފާ ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

ރަނުގެ ގަހަނާ

ހިތުގެ ވިންދު

އަހަރެންގެ މުދާ

ނީނާގެ ކާރު

(ރ) ކޮޅު، ފޮދު

އެއްޗެއްގެ މިންވަރު ބަޔާންކުރުމުގެ ގޮތުންނާއި އެންމެ މާތްދަރަޖައިން ވާހަކަދެއްކުމުގައި ލަފުޒެއްގެ ފަހަތުން އިތުރުކުރާ ކޮޅު، ފޮދު ލިޔާނީ، މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ކުރީ ޙަރުފާ ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

1. މި ގޭގައި ހުރި ތެޔޮފޮދު ހުސްވީއެވެ. އެކަމަކު ހަނޑޫކޮޅު އަދި ހުރެއް ނުވެއެވެ.
2. ރައީސްގެ މޭޒުކޮޅު މިހާރު ވަރަށް ބާވެއްޖެއެވެ.
3. މިނިސްޓަރު ވަޑައިގަތް އިރު ހުރީ ސައިފޮދު ތަށްޓާރުނުވެއެވެ.

(ބ) ފުޅު

މާތް ދަރަޖައިން ވާހަކަދެއްކުމުގައި އެހެން ބަހެއް ލިޔުމުގައި ފަރާތަށް "ފުޅު" އިތުރުކޮށްފައި ހުރެއެވެ. ކޮންމެ ބޭނުމަކަށް ބަހަކީ ނަމަވެސް ތަފާތުވާ ފަރާތަށް "ފުޅު" ލިޔާނީ މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ކުރީ ޙަރުފާ ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

1. އެ މަނިކުފާނު ގެއަށް ވަޑައިގަތީ ފިކުރުފުޅު ބޮޑުވެގެން ނިންނެވިގެންނެވެ.

2. މިއަދު ދުބަރުމަދުފުޅު މާ ކަނދުރުނަގާ އަތުވެއްޖެއެވެ.

3. ދަރިފުޅު އެއްޗެއް ކައިފިއްޔެވެ؟

(ވ) ގަނޑު:

އެއްޗެއްގެ ބިޔަކަން ދޭހަކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުންނާއި (ބައެއް ފަހަރު) އެއްޗެއް ދެރަކޮށް ދަށްކޮށްލުމަށް ބަކައި "ގަނޑު" މި ނަހުވީ ބަސް ބޭނުންކުރެއެވެ. މި ދެ ހާލަތުގައިވެސް މި އަކުރު ލިޔުމުގައި މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ކުރީ ހަރުފާ ވަކިކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

1. ތިޔަ ގަމީސް**ގަނޑު** ބޮޑުކަން ނުވޭހެއްޔެވެ؟

2. އެއްކަލަ މިފާ**ގަނޑު** މިއަދު ފޮށް މަގޭ ފަހަރުން އަޅުވައިލީއެވެ.

3. އެ ކަލޭ ވިލާ**ގަނޑު** ނަގައި ބޯމަތިކުރަނީއެވެ.

4. މި ރަށު**ގެގަނޑު** ހާދަހާ ބަރުވާނެއެވެ.

(ދ) އާނ ބަސް ބުނުމުގާއި ބަސް ގަދަކުރުމުގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރާ އަކުރުތައް:

މިހާރު ދައްކާ ވާހަކައަކަށް އާނ ބަސް ބުނުމުގެ ގޮތުންނާއި ބަސް ގަދަކުރުމުގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރާ ދީ، އުޅޭ، ތޯ، އިނގޭ މި ފަދަ އަކުރުތައް ލިޔުމުގައި ކުރީ ހަރުފާ ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ.

މިސާލު:

1. އާނާ އެހެން ބުނީ **ދީ**؟

2. ގޮސްދާނަން **އުޅޭ**؟

3. މަތާ އެކުގައި އެ ގެއަށް ދާންވާނެ **އިނގޭ**!

(ޗ) ހަރުފަކަށް އިތުރުކުރާ "ކަން" މި އަކު:

ހަރުފަކަށް އެހެން ހަރުފެއް އިތުރުކުރުމުން ބަދަލުވާ ނުވަތަ އިތުރު މާނައެއް ދޭހަކޮށްދިނުމުގައި ބޭނުންކުރާ ބަހައި "ކަން" މި އަކު ގެނެވެއެވެ. ކަރުދާ ބޭނުންކަން ބަހައި ވިޔަސް ހަރުފެއްގެ ފަރާތުން

އިތުރުކުރާ "ކަން" މި އެކަ ލިޔާނީ މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ޖަމުޢާ ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

ގުޅުވާ ޖަމުޢާއި ގުޅުވާ ގޮތް	އުފެދުނު ޖަމުޢު	ޖުމުލައިގައި ބޭނުންކުރާ ގޮތުގެ މިސާލު
ރީތި + ކަން	ރީތިކަން	އާނާގެ **ރީތިކަން** ދެކެބަލާށެވެ!
މިނިވަން + ކަން	މިނިވަންކަން	**މިނިވަންކަން** ލިބުމަކީ ހާދަހާ ބޮޑު ނިޢުމަތެކެވެ.
މީރެއް + ކަން	މީރެއްކަން	މަރަކީ ވެސް **މީރެއްކަން** ދަންނަން ޖެހޭނެއެވެ.
ހަސަދު + ކަން	ހަސަދުކަން	އާރު ހައި **ހަސަދުކަން** މަރަން އުނގެއެވެ.
ދިހަ + ކަން	ދިހަކަން	ވަލީދު ވެސް **ދިހަކަން** ހާދަހާ ރަނގަޅެވެ.
ކައިރި + ކަން	ކައިރިކަން	އާނާ ބައިވަރުބަޔަކާއި **ކައިރިކަން** ހަދީނެވެ.

އޮޅުންފިލުވައިދިނުމް:

އިސްވެ ދަންނަވުނު ގޮތުގެ މަތިން، ނަމާއި ކަމާއި ނަންއިތުރުގެ ފަހަތުން "ކަން" ގުޅުވައިގެން އުފެދޭ ޖަމުޢުއްގެ ފަހަތުން، ދޭ އަކުރެއް އައި ނަމަ ވެސް ލިޔާނީ، ހަމަ އެހެން ޖަމުޢުތަކާ ފަހަތުން އަންނަ ޖަމުޢުތައް ލިޔާ ފަދައިން ވަކިނުކޮށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

މިސާލު:

މިނިވަންކަމެއް ނެތެވެ. (މިނިވަންކަން+އެއް)

ސާފުތާހިރުކަމެއް ނެތް ނަމަ، **ރީތިކަމަކީ** ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ (ސާފުތާހިރުކަން+އެއް، ރީތިކަން+އަކީ)

އެއީ **ހަސަދުކަމެއް** ހަދީނެއް ނޫނެވެ. (ހަސަދުކަން+އެއް)

އާނާ **ދިހަކަމެއް** ހަދީނެއް ނޫނެވެ. (ދިހަކަން+އެއް)

7. ލިޔުއްވުމުގައި ބޭނުންކުރާ ނިޝާންތައް:

(ހ) ފުލްސްޓޮޕް

ޖުމުލައެއް ނިމުނުކަން އަންގައިދޭން ޖަހާ ތިކި، ފުލްސްޓޮޕު ޖަހާނީ ލަފުޒާ ވިދިގެން ވަކިނުކޮށެވެ. ފުލްސްޓޮޕަށް ފަހު ކޮމާކާޓި ފަދަ ބްރެކެޓް ފަދަ އެހެން ނިޝާނެއް އެ ލަފުޒުގައި ނުވަތަ އެ ޖުމުލައިގައި ޖަހާ ނަމަ، ޖަހާނީ ފުލްސްޓޮޕާ ވިދިގެން ވަކިނުކޮށެވެ. ފުލްސްޓޮޕުގެ ފަހަތުން އެހެން ޖުމުލައެއް ނުވަތަ ލަފުޒެއް ލިޔާ ނަމަ، ލިޔާން ވާނީ މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ވަކިކޮށްގެން ވަކިންނެވެ.

މިސާލު:

1. މިއީ މަދަރުސާއެކެވެ. (އެ ތަނުގައި ވަރަށް ގިނަ ދަރިވަރުން އުޅެއެވެ.)
2. އަނގާ ބުނެލެވެ. "އެބަ އަންނަމުއެވެ."

(ށ) ކޮމާކާޓީގެ ތެރޭގައި އޮންނަ ލަފުޒު:

ކޮމާކާޓީގެ ތެރޭގައި ލަފުޒުތައް ލިޔާ އިރު ލިޔާނީ، ކޮމާކާޓީގެ އެއްކޮޅުގައިން ވެސް ކޮމާކާޓިއާ ލަފުޒު ވަކިނުކޮށެވެ.

މިސާލު:

1. ދިވެހި އަދަބުގައި "އުޖާލާވި ރަސްމަރި" ފަދަ އަދީބުން ވަރަށް މަދެވެ.
2. "އާނއެކެވެ."

(ނ) ބްރެކެޓުގެ ތެރޭގައި އޮންނަ ލަފުޒު:

ބްރެކެޓުގެ ތެރޭގައި ލަފުޒުތައް ލިޔާ އިރު ލިޔާނީ، މިސާލުގައި ވާ ފަދައިން ބްރެކެޓުގެ އެއްކޮޅުގައިން ވެސް ބްރެކެޓާ ލަފުޒު ވަކިނުކޮށެވެ.

މިސާލު:

1. އަހަރެން އޭނާއަށް ދިނީ -/10 ރ. (ދިހަ ރުފިޔާ)
2. އަދި މި ވީ ދިހަ އަހަރެވެ. (ދިހަ އަހަރެވެ.)

(ރ) ކޮމާކޮޕީގައި އޮންނަ ގަވާޢިދު ނުވަތަ ޖުމުލައެއް ބަސްކޮޅުގައި ލިޔުން:

ބަސްކޮޅުގެ ތެރޭގައި ކޮމާކޮޕީ ގަވާއިދު ނުވަތަ ޖުމުލައެއް ލިޔާ އިރު ލިޔާނީ، މިސާލުގައި ވާ ގޮތަށް ބަސްކޮޅުގެ އެއްކޮޅަކުން ފެށޭ ބަސްކޮޅާ ކޮމާކޮޕީ ވަކިކުރެވޭ.

މިސާލު:

("އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ!")

(ބ) ކަޅިބުރެކެޓުގެ ފަހަރެއް ލިޔާ ގަވާއިދު

ލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި ކަޅިބުރެކެޓުގެ ނުވަތަ އޮބްލީކާ ވިދާޅުން ލިޔާ ގަވާއިދު ލިޔާނީ މިސާލުގައި ވާ ގޮތަށް އޮބްލީކުގެ ދެކޮޅުން (އެއްބަސް ކޮރޯނާ) ބަސް ހިސާބަށް ކޮށްލާ ދުރުކުރެވޭ. (ވަކިކުރެވޭ.)

މިސާލު:

ދުވަސް/މަސް/އަހަރު

ދިވެހި/އިނގިރޭސި

(ޅ) ބަހާލި އަކުރު:

ބަހާލި އަކުރު ލިޔެ ލިޔާނީ، މިސާލުގައި ވާ ގޮތަށް ލަފުޒު ވަކިކުރާ ފުލްސްޓޮޕް ނުވަތަ އަކުރެއް ނަމަ ވަކިކުރުމަށް އަދި ފުރަ އަކުރެއް ނަމަ ވަކިކުރެވޭ.

މިސާލު:

އދ.ގެ އާންމު މަޖިލިސް

އދ. ފެށް އެ ކަން ކުރިއެރުވުމެވެ.

އދ. މަހިބަދޫ

ށ. އަތޮޅު

ހ. އަނގައިންނުބުނާގޮ

އޮޅުންފިލުވައިދިނުމެއް:

އދ: މި ރަމްޒަކީ މުޅިން ތަފާތު ދެ ނަމަކަށް ނިސްބަތްވާ ރަމްޒެކެވެ. އެންމެ ގިނަ ދުވަސްވީ ނަމަކީ "އެކުވެރި ދައުލަތްތަކުގެ" މި ނަމެވެ. ހަމަ މި ފަދައިން އަރިއަތޮޅު ދެބައިކޮޅު ދެކުނުން ... އަރިއަތޮޅު ... އެ އަތޮޅުގެ ނަމުގެ ރަމްޒެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް އދ: ބޭނުންކުރަން ފެށުނީއެވެ. މިއީ ނަމެއް (ރަށުގެއް)ގެ ރަމްޒެއްކަމަށް ވާތީ، ޖުމުލަގައި އެ ރަމްޒު ... ވެސް ... އުސޫލުން، ...

މިސާލު:

ހދ: ހަނިމާދޫ

ގދ: ކާޑެއްދޫ

